

## Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, februarie 2011

### Sinteză

Standardele de creditare<sup>1</sup> au fost menținute relativ neschimbate în T4/2010, atât pentru creditele acordate populației, cât și pentru companiile nefinanciare. Termenii creditării au fost relaxați în cazul creditelor imobiliare, dar au avut o evoluție mixtă în cazul creditelor de consum și al celor acordate companiilor. Cererea de credite rămâne redusă în cazul populației, dar a înregistrat o ușoară revigorare din partea companiilor nefinanciare.

#### A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** nu au cunoscut schimbări semnificative în T4/2010, în conformitate cu așteptările anterioare ale băncilor. Pentru T1/2011, instituțiile de credit anticipează relaxarea standardelor pentru creditele acordate pe termen scurt și înăsprirea standardelor pentru creditele pe termen lung.
- **Termenii creditării** au înregistrat modificări de mică amploare, atât în sensul relaxării, prin diminuarea spread-ului față de ROBOR 1M, cât și în sensul înăspriirii, prin majorarea primei de risc și a solicitărilor de colateral.
- **Cererea de credite** a companiilor nefinanciare a revenit în teritoriul pozitiv în T4/2010, fiind susținută de cererea de credite pe termen scurt. În opinia băncilor, cererea de credite pe termen lung va continua să se reducă în T1/2011.
- **Riscurile asociate** companiilor sunt în creștere în toate sectoarele de activitate, cu excepția sectorului energetic și industriei, conform aprecierii băncilor. Percepția la risc față de IMM a fost în continuare în creștere.

#### B. Sectorul populației

- **Standardele de creditare** nu au fost modificate substanțial în T4/2010. Băncile prevăd o relaxare a standardelor în T1/2011 atât pentru creditele de consum, cât și pentru achiziția de locuințe și terenuri.
- **Termenii creditării** au cunoscut o evoluție mixtă. Băncile au apelat la o reducere a costurilor creditării (altele decât cele cu dobânzile), atât pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri, cât și pentru creditele de consum. Măsurile de relaxare a creditării pentru consum au fost contrabalansate de diminuarea gradului maxim de îndatorare.
- **Cererea de credite** a evoluat diferit în funcție de tipul creditului: (i) a revenit pe o traiectorie pozitivă pentru creditele imobiliare, (ii) însă a continuat să se deterioreze pentru creditele de consum.

---

<sup>1</sup>A se vedea Anexa pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia sondajului. Aprecierile privind standardele și termenii creditării, cererea de credit sau riscurile asociate creditării sunt realizate prin prisma soldului conjunctural, care se calculează pe baza răspunsurilor băncilor în aceste privințe (pentru detalii a se vedea Anexa).

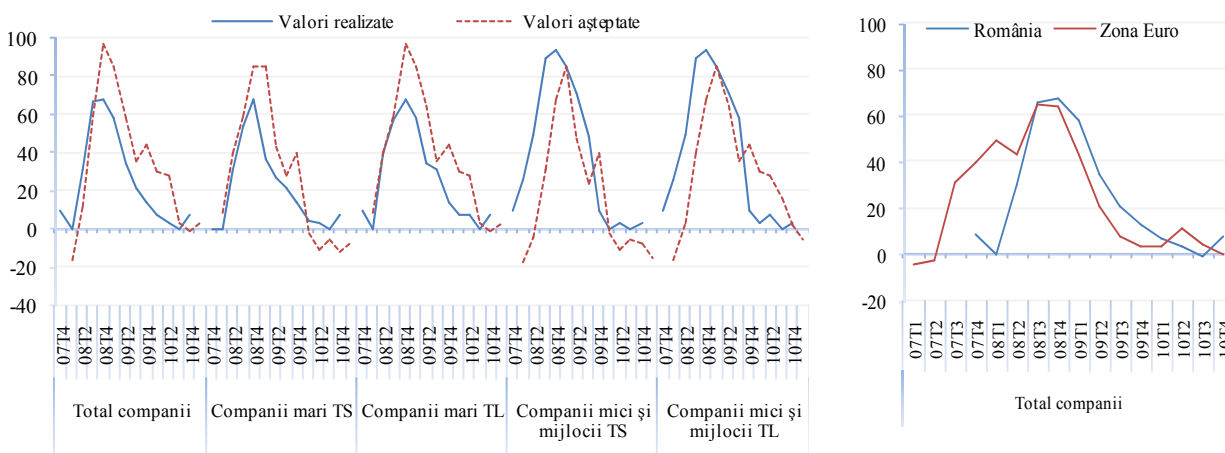
## A. Creditarea companiilor nefinanciare

### A1. Standardele de creditare

La nivel agregat, amploarea modificărilor a pierdut din intensitate, numai un număr redus de bănci (circa 10 la sută în procent net) apelând la o înăsprire adițională (Grafic 1). Conform băncilor, o schimbare majoră a standardelor de creditare nu este prevăzută pentru T1/2011. În zona euro, standardele de creditare s-au menținut neschimbate, înăspirile de mică amploare înregistrate în ultima parte a anului 2010 părănd să fi luat sfârșit.

În structură, băncile nu au penalizat în T4/2010 debitorii în funcție de mărimea firmei (IMM sau corporații) sau în funcție de maturitatea creditului, urmând tendința conturată în urmă cu patru trimestre. Așteptările băncilor pentru T1/2011 sunt mixte: (i) standardele pentru creditele acordate pe termen scurt urmează a fi relaxate, (ii) în timp ce pentru creditele acordate pe termen lung, băncile vor adopta în continuare un comportament precaut.

Grafic 1: Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

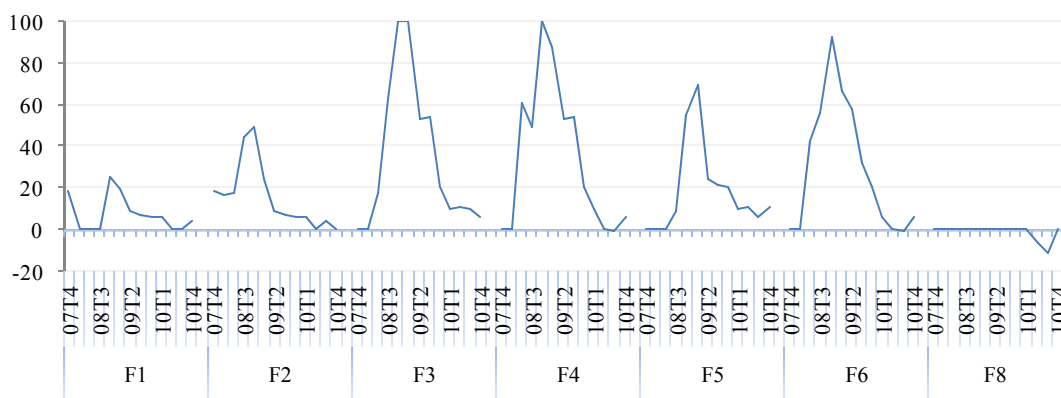


Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, ianuarie 2011

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare  
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

Principalii factori care au pledat pentru o înăsprire adițională a termenilor de creditare au fost: (i) modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncilor și (ii) așteptările privind situația economică generală (Grafic 2). Riscul asociat industriei în care activează compania și cel asociat colateralului au revenit în atenția unor instituții de credit (procent net sub 10 la sută), deși au avut o poziție neutră în ultimul trimestru al anului 2010.

Grafic 2: Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))



- |    |   |     |   |
|----|---|-----|---|
| F1 | Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii                 | F7  | Riscul asociat unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor (doar pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale) |
| F2 | Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR              | F8  | Presiunea concurenței din sectorul bancar   |
| F3 | Așteptările privind situația economică generală                     | F9  | Presiunea concurenței din sectorul nebancar   |
| F4 | Riscul asociat industriei în care activează compania                | F10 | Concurența cu alte surse de finanțare (piața de capital și acționariat etc.)  |
| F5 | Modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii | F11 | Alți factori  |
| F6 | Riscul asociat colateralului/garanției solicitate                   |     |   |

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare  
 - factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

## A2. Termenii creditării

Băncile au avut un comportament mixt în T4/2010, adoptând măsuri atât în sensul relaxării, cât și pentru înăsprirea termenilor creditării, dar cu o amplitudine mică (Grafic 3). Spread-ul mediu al ratelor de dobândă față de ROBOR 1M a fost redus pentru cel de-al treilea trimestru consecutiv, în timp ce riscul de credit și corecția prețului imobilelor au condus la o creștere a primei de risc, respectiv la solicitări adiționale de colateral.

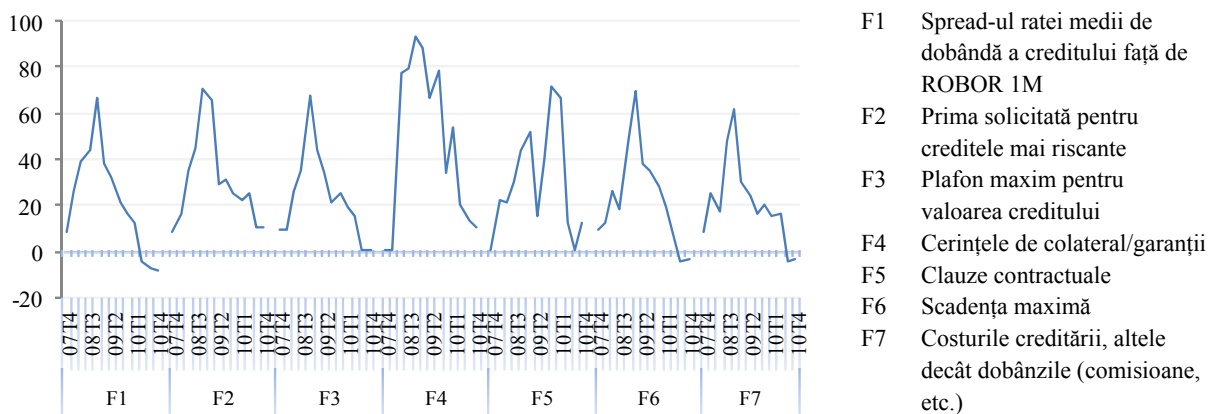
Conform raportării băncilor, nivelul LTV (*loan to value*) pentru creditele aflate în sold la T4/2010 (garantate exclusiv cu ipotecă) se situează la 78 la sută. În cazul creditelor nou acordate în T4/2010, băncile au avut o atitudine mai precaută, același indicator fiind de 67 la sută.

Estimarea pentru pierderea în caz de nerambursare (LGD<sup>2</sup>) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare<sup>3</sup> în T4/2010 este de 30 la sută.

<sup>2</sup> Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

<sup>3</sup> Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Grafic 3: Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))



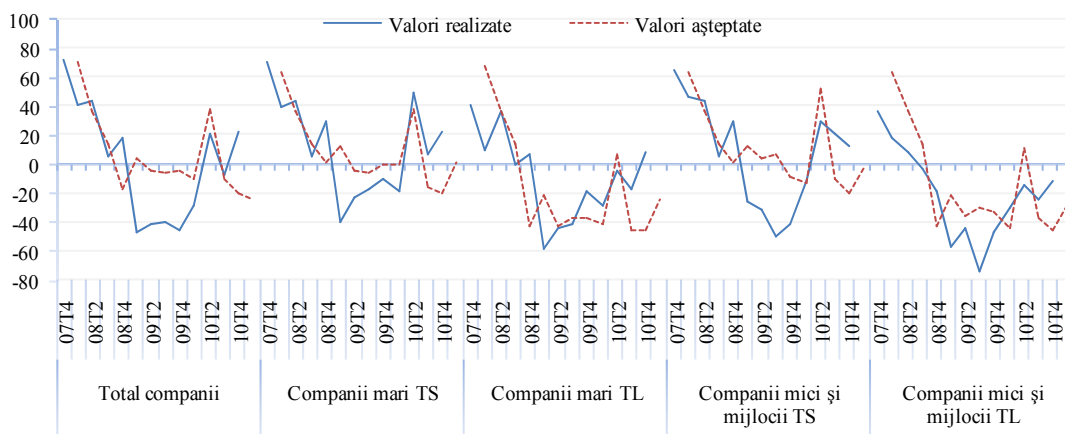
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

### A3. Cererea de credite

La nivel agregat, cererea de credite a companiilor nefinanciare a revenit în teritoriul pozitiv în T4/2010, contrar așteptărilor anterioare ale băncilor (Grafic 4). Băncile (în procent net de circa 20 la sută) nu întrevăd continuarea acestei tendințe în T1/2011, ci o reducere a cererii.

În structură, cererea în T4/2010 a fost preponderent pentru credite pe termen scurt. Potrivit băncilor, nevoile de finanțare pe termen lung sunt în continuare sub nivelul anterior crizei, fiind prevăzută o diminuare a cererii și în T1/2011.

Grafic 4: Dinamica cererii de credite (procent net (%))

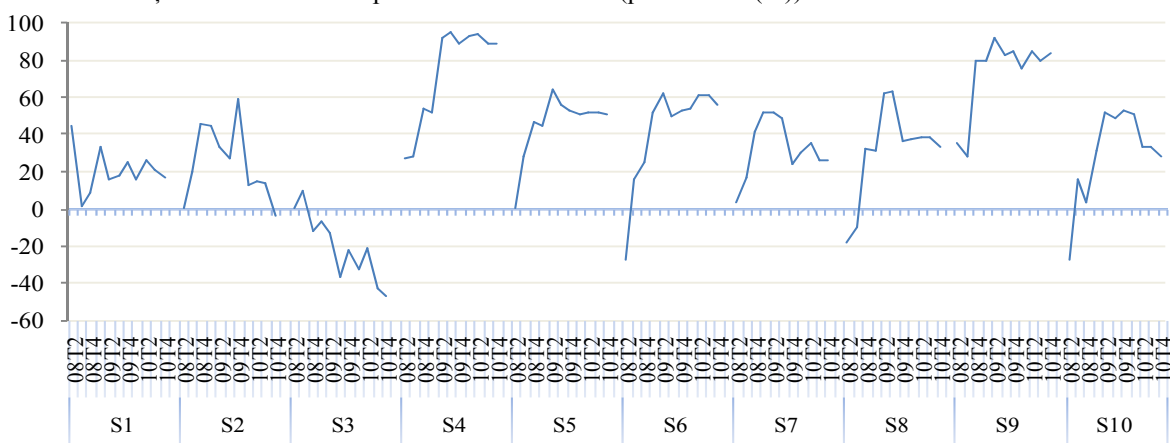


Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

#### A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Conform băncilor, riscul de credit a continuat să se diminueze pentru companiile care activează în sectorul energetic, în timp ce pentru cele din industrie situația nu cunoaște modificări semnificative. Sectoarele construcții și imobiliare se mențin și în T4/2010 în categoria celor mai riscante domenii de activitate din punct de vedere al riscului de credit (Grafic 5).

Grafic 5: Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

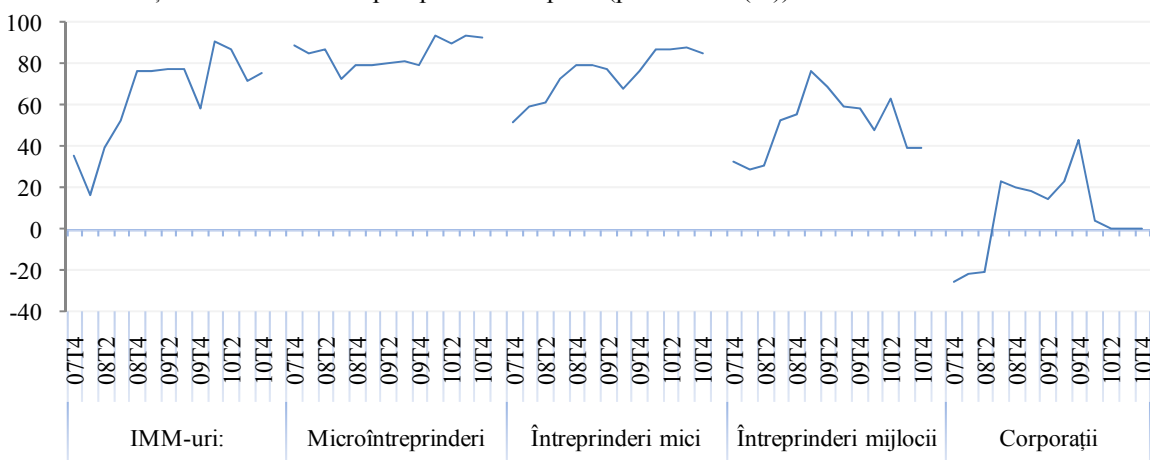


|    |                           |    |                         |     |                         |
|----|---------------------------|----|-------------------------|-----|-------------------------|
| S1 | Agricultură, piscicultură | S5 | Comerț                  | S8  | Intermediere financiară |
| S2 | Industrie                 | S6 | Turism                  | S9  | Tranzacții imobiliare   |
| S3 | Energie                   | S7 | Transport, comunicații, | S10 | Alte servicii           |
| S4 | Construcții               |    | Poștă                   |     |                         |

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

În funcție de dimensiunea companiei, riscul de credit asociat IMM este perceput în continuare pe un trend ascendent, în speță pe segmentul companiilor mici și al microîntreprinderilor (Grafic 6). Pentru corporații, situația se menține neschimbată, pentru al treilea trimestru consecutiv.

Grafic 6: Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))



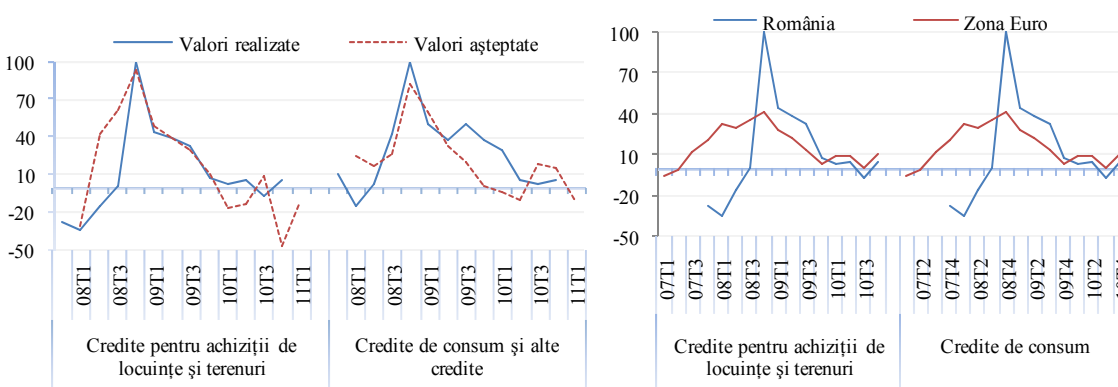
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

## B. Creditarea populației

### B1. Standardele de creditare

Majoritatea băncilor au menținut relativ neschimbate standardele de creditare în T4/2010, atât pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri, cât și pentru cele de consum (Grafic 7). Băncile locale au fost mai puțin restrictive decât cele din zona euro pe parcursul anului 2010, în ciuda aversiunii la risc mai ridicate a celor dintâi în perioada anterioară. Tendința de uniformizare a practicilor de creditare, indiferent de tipul creditului, se regăsește atât pe plan național, cât și european.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))



Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, ianuarie 2011

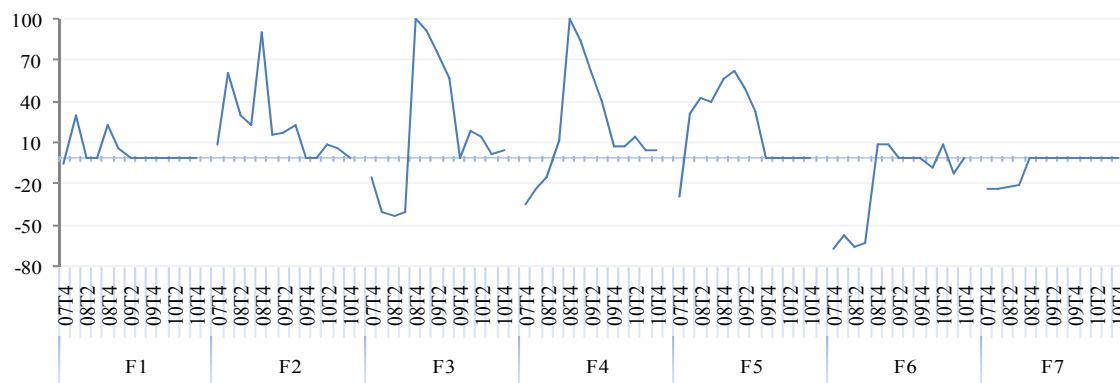
Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare  
- valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

Instituțiile de credit prevăd o relaxare a standardelor pentru ambele categorii de credite în T1/2011, plusul de restrictivitate vis-a-vis de creditele de consum părând să se fi încheiat.

### B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

Factorii care au stat la baza deciziilor de creditare nu au suferit modificări majore în T4/2010. Din perspectiva anumitor bănci (procent net sub 5%), decizia de înăsprire a fost determinată de așteptările privind situația economică generală și a celor privind piața imobiliară.

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))



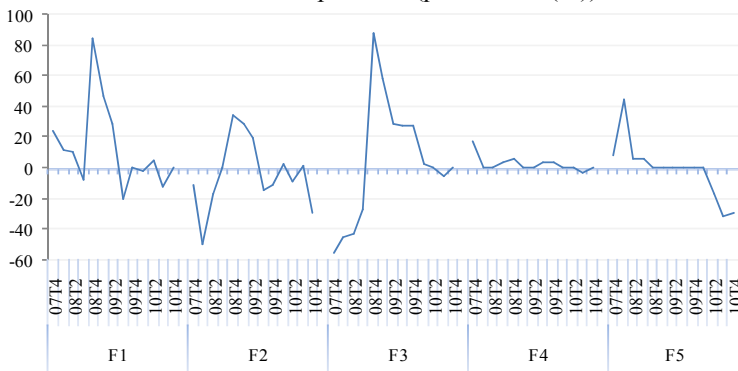
- |    |   |    |  |
|----|---|----|--|
| F1 | Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră | F4 | Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor) |
| F2 | Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR            | F5 | Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii  |
| F3 | Așteptările privind situația economică generală                   | F6 | Modificarea concurenței din sectorul bancar  |
|    |   | F7 | Modificarea concurenței din sectorul nebanca   |

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

### (i) Termenii creditării

În cazul creditării ipotecare, băncile (în procent net de circa 30 la sută) au recurs și în T4/2010 la o diminuare a costurilor aferente creditării, altele decât cele cu dobânzile (Grafic 9). În aceeași măsură, acestea au apelat și la o majorare a ponderii creditului în valoarea garanției imobiliare (*loan-to-value*). Instituțiile de credit nu au raportat modificări pentru ceilalți termeni ai creditării.

Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

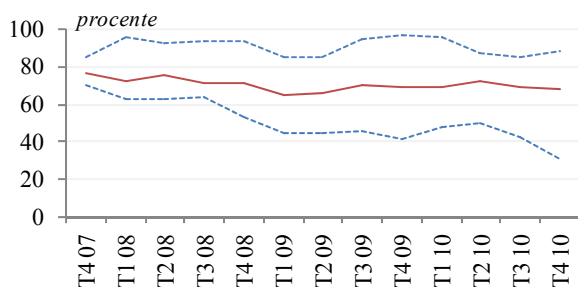


- |    |   |
|----|---|
| F1 | Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M      |
| F2 | Ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV) |
| F3 | Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar      |
| F4 | Scadența maximă   |
| F5 | Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)     |

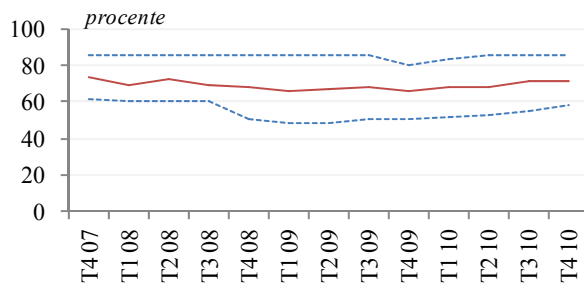
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

Comportamentul preventiv a fost mixt. Ecartul între valorile LTV (*loan to value*) pentru creditele nou acordate în T4/2010 s-a mărit (Grafic 10), însă la nivel de portofoliu nu s-au înregistrat modificări (Grafic 11). Gradul mediu de îndatorare a fost menținut neschimbat, atât pentru creditele nou acordate în T4/2010, cât și la nivel de portofoliu (Grafic 12 și 13).

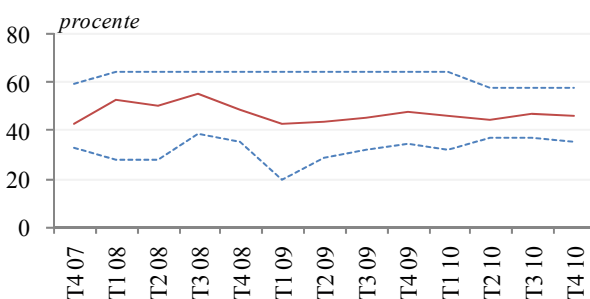
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat



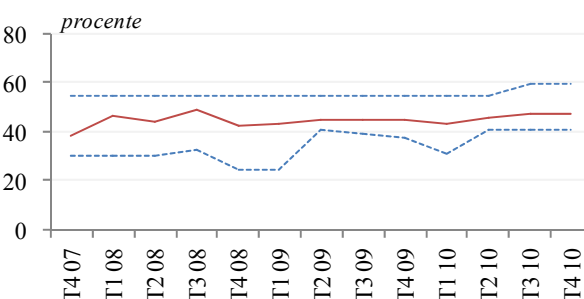
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate



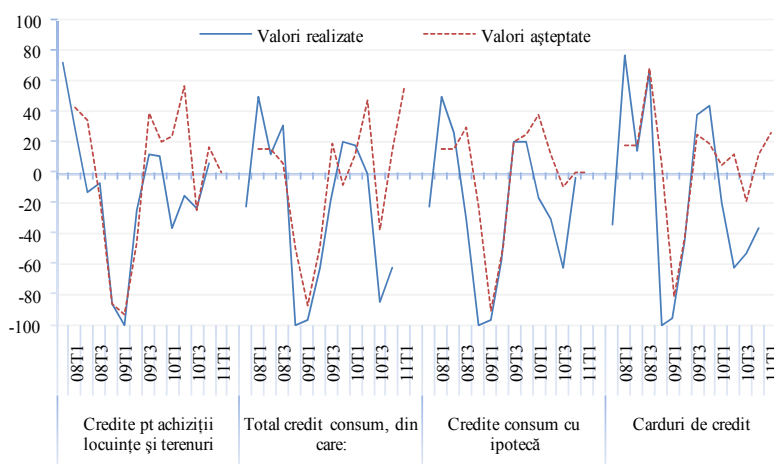
Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat



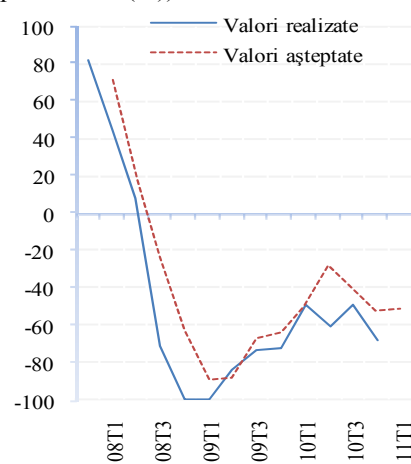
Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate



Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))



Grafic 15 – Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net (%))



Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor



## (ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

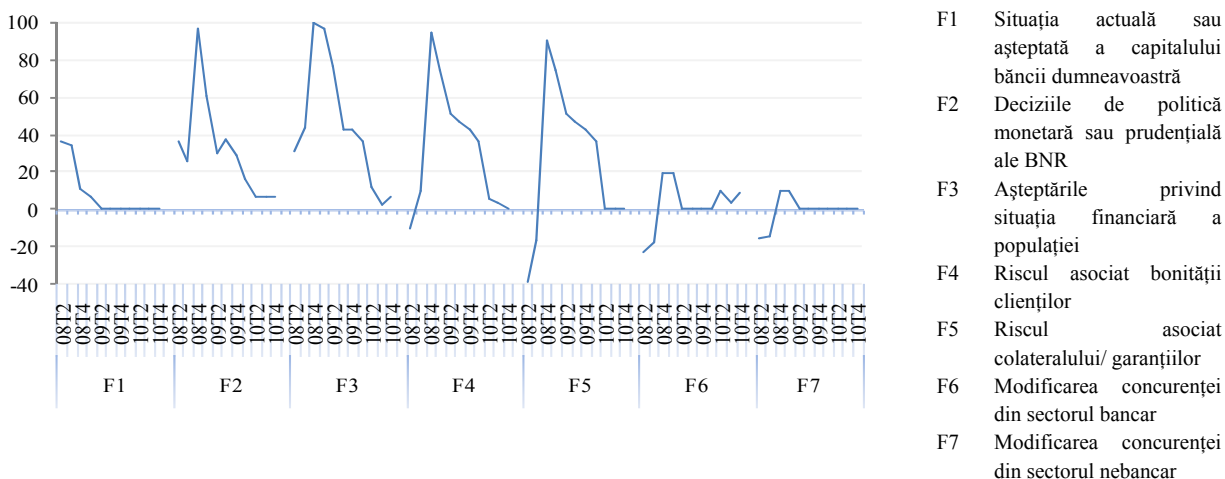
Cererea populației pentru creditele imobiliare a cunoscut o ușoară revenire în T4/2010, însă aceasta a fost de o amploare redusă și sub așteptările anterioare ale băncilor (Grafic 14). Pentru T1/2011, instituțiile de credit nu prevăd o schimbare în comportamentul clienților care să se concretizeze într-o creștere a cererii de credite.

Băncile au apreciat că prețul locuințelor a suferit o corecție suplimentară în T4/2010, marcând cel de-al zecelea trimestru consecutiv de scăderi (Grafic 15). Tendința se așteaptă să continue și în T1/2011.

### ***B3. Aspecte specifice creditului de consum***

Înăsprirea mică a standardelor de creditare în T4/2010 a intervenit, conform băncilor (procent net sub 10 la sută), pe fondul deciziilor de politică monetară sau prudențială a BNR, precum și al așteptărilor negative privind situația financiară a populației (Grafic 16). Acești factori au alimentat comportamentul preventiv al băncilor pe tot parcursul anului 2010.

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

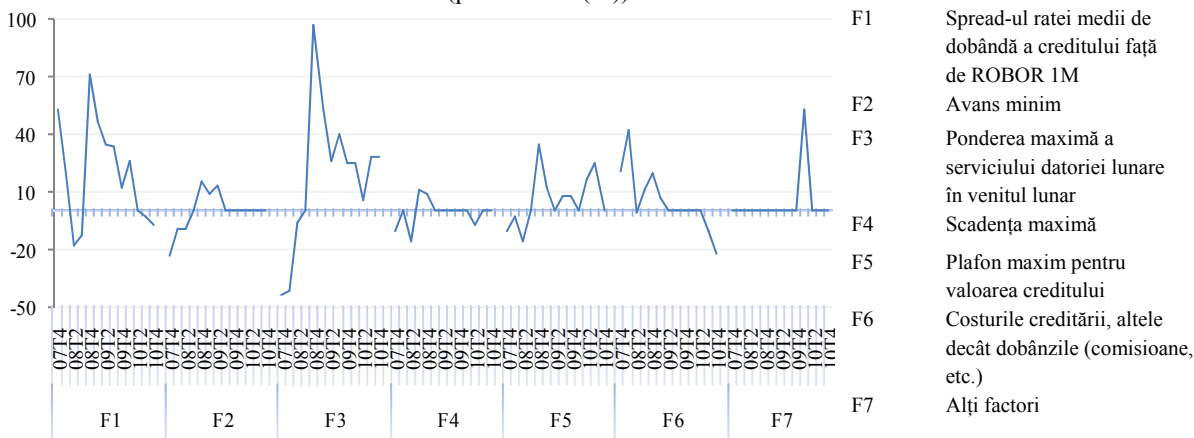


Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

## (i) Termenii creditării

Măsurile inițiate de instituțiile de credit în T4/2010 au vizat în principal diminuarea costurilor creditării, altele decât dobânzile (23 la sută din bănci, în procent net) și a spread-ului față de ROBOR 1M (Grafic 17). Aceste acțiuni au fost contracarate de impunerea unor restricții suplimentare privind gradul maxim de îndatorare.

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))



Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

## (ii) Evoluția cererii de credit de consum

Contrar așteptărilor băncilor, cererea pentru creditele de consum a continuat să scadă în T4/2010, având drept cauză interesul redus al populației pentru cardurile de credit și alte tipuri de credite (Grafic 14). În T4/2010 s-a conturat un comportament similar față de creditele imobiliare și cele de consum garantate cu ipotecă.

Băncile consideră că T4/2010 ar putea reprezenta punctul de inflexiune al cererii pentru creditele de consum garantate cu ipotecă. Previziunile pentru T1/2011 sunt optimiste, băncile (în procent net de peste 50 la sută) anticipând o majorare a cererii, în special pe segmentul cardurilor de credit.

## (iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD<sup>4</sup>)

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare<sup>5</sup> în T4/2010 este de aproximativ 35 la sută. Conform băncilor: (i) cele mai mari pierderi sunt înregistrate pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit (în medie 54 și respectiv 62 la sută), (ii) iar cele mai mici pierderi le contabilizează creditele imobiliare și de consum garantate cu ipotecă.

<sup>4</sup> Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

<sup>5</sup> Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

## Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.